

Oli Jacobsen

Skrivingin hjá Dagblaðnum hevur verið so villeiðandi og misvisandi, at tað er klárt ikki nekur vælvild, sum liggur aftanfyri

Væl eru almanna- útreiðslurnar høggar, men...

Dagblaðið hevur seinastu tíðina skrivað nógv um almannaveitingar. Skrivað hevur verið um, hvussu nógv verður útgjaldið í almannaveitingum, at hesar útreiðslur vaksa skjótari enn figgjarglógini, og at talið á teimum, sum fáa almannaveitingar veksur nógv skjótari enn fólkatalið, og niðurstøðan er, at tað er »skruppugalið« við okkara almanskkipan.

Ætlanin við hesi skriv- ing er tó skillig: Fólk skulu fáast til at øtast um, hvussu ógilgar nógvur milliónir, ið verða býttar út til fólk, sum heldur »eta seg hendur í favn restina av livinum enn at fara til arbeiðis aftur«, sum blaðið so vanvirðisliga skriv- ar. Og so verða nevndu »til- ligg milliónir« fyr í ut- stríka alt hetta, og »hvør veit um ikki slík skring- gevur nakrar viðh- is- menn afturat.

Danir plaga at sig- at orðið lygn kann stig- ad- ast soleiðis: løgn, fort- løgn, statistik og h- ta- hósar eisini rættuga- væl um skrivningina hjá Dagblaðnum um hetta mál. Ti hendan skriv- ing saman við teinum tølum, sum verða givin upp er so misvisandi, at hon als ikki gevur nakra rætta mynd av støðuni, og skal hetta eisini ávíst niðanfyr.

Hvussu høggar eru tær veruligu almennu veit- ingarnar

Dagblaðið hevur nevnt út- reiðslur hjá lands- og rilis- kassa til almannaveit- ingar fyr fleiri ár, og fyr 1974/75 verður hetta tal uppgivið til at vera 101 mill. kr. Men hyggja vit eftir, hvussu uppbytið av hesum útreiðslum er, so koma vit til hesa uppby- ting: í 1.000 kr.

Fólkapensjón	47.305
Avlamispensjón	20.590
Revalidering	1.276
Einkjupensjón	1.758
Uppihalds- og einkjuhjálpi	4.283
Viðkað hjálpi	560
Heimahjálpi	1.389
Barnastyrkur	1.920
Barnafororg (harnaheim- garðar v.m.)	3.834
Specialskúlin	4.992
Forsorg fyr evnaveik	2.084
Sjúkrakassar	3.008
Húsálansgrunnur og kommunalur lánir.	4.500
Sett av til bygging	2.650
Annað	902
Samtalt	101.051

Vist verður hetta 101 mill. kr. men hyggja vit at tølunum, siggja vit, at als ikki allar hesar útreiðslur kunnu roknað sum almannaveitingar. Men

kunnu kanska vera eitt sindur ójavnir á máli um, hvussu nógv eigur at verða roknað sum almannaveitingar, men eg vildi mett, at fylgjandi út- reiðslur ikki eiga at vera við, tá tær í veruleikanum fara til onnur endamál: Sett av til bygging, Hús- álansgrunnurin, kommun- alur lánirgrunnur, sjúkra- kassar og specialskúlin.

Útreiðslurnar til hesi endamál eru 15,1 mill. kr., so beinleiðis almannaveit- ingar her eru 85,9 mill. kr. Men av hesum fer meira enn helvtin til fólkapen- sjón. Og eg fari at loyva mær at pástanda, at hesar útreiðslur ikki eru almannaveitingar. Hetta er jú ein sjálvsagdur rættur, sum ein og hvør hevur, eftir at hava tænt samfel- agnum alt lívið og eftir at hava gildið skatt og pen- sjónsgjöld til sama enda- mál. Eftirløn til lærarar verður heldur ikki roknað at vera ein almanna veit- ing. Draga vit nú útreiðsl- urnar til fólkapensjón frá, so eru kr. 38,6 mill. eftir, sum fara til tey, sum eru roknað fyr at hava ein serligan tørv orsakað av heilsu, av at vera einkja, og til ymsar stovnar sum t.d. evnaveik, barnaheim, barnagarðar v.m.

Landskassa- og rikis- kassaútreiðslur til alman- namál verður av Dagblað-

num gjørt upp til 170 mill. kr. fyr 1977/78. Hetta ljóðar eisini ótiligt. Men hvat er veruleikin? Á okkara figgjargløgtingslóg fyr 1977/78 eru 70,6 mill. settar av til almannamál v.m. Men av hesum eru:

Skúlin á Trøðni	1.210.000
Kommunalur lánirgrunnur	1.000.000
Húsálans- grunnurin	9.500.000
Samtalt	11.710.000

Draga vit hetta frá, so eru beinleiðis almannaú- reiðslur um 59 mill. kr. Føroyingar rinda eina knappa helvt av almanna- útreiðslunum. Seta vit føroyska partin til 45%, so svarar hetta til eina samlaða útreiðslu uppá 131 mill., sum skal setast í mun til tær 170 mill. kr. hjá Dagblaðnum. Men av hesum eru um 60 mill. ætlað fólkapensjón, og so koma vit niður á um 70 mill. Hesi tøl skulu sjálv- sagt takast við einum á- visum fyrivarni, men tað er vist, at myndin er ein heilt onnur enn Dagblaðið ger hana til.

Veksur talið á teimum, sum fáa almanna- veitingar?

Siðan nýtir Dagblaðið sum prógv um, at okkurt

er galið við okkara almannaskipan, at talið á teimum, sum fáa almannaveitingar, veksur nógv skjótari enn fólkatalið. Vit siggja eisini í Ársfrágreið- ingini, at tey sum finga almannaveitingar 1/1 1970 vóru 4.785, meðan talið 1/1 1977 var 5.922 ella ein øking uppá 1.137.

Men:

a. av hesum var vøkst- urin av teimum, sum finga fólkapensjón 579, ella um helvtin av hesum tali. Orsøkin kann vera, at størri og størri partur av fólkinum verður eldri fólk. Og orsøkin kann eisini vera, at fólk í størri mun enn áður nýta teirra rætt til fólkapensjón, ella at nakrir útslitr fiskimenn hava fingið »fortidspen- sjón«. Tað er í hvussu so er vist, at eingin fær fólkapensjón, sum ikki hevur tað uppbiorið.

b. talið av avlamispens- sjonistum er vist vaksið við 180 hesi sjei ár. Men talið er at kalla ikki økt seinastu fyra árin. 1/1 1973 vóru 1.014 avlamis- pensjonistar, meðan talið 1/1 1977 var 1.033 ella stórt sáð tað sama. Tað hevur væl eisini týðning í hesum sambandi.

c. Størsta lutfalsliga økingin er hjálpi til stakar upphaldarar. Her er talið

av móttakarum vaksið frá 76 til 365, ella við 289. Men her hava avvarðandi myndugleikar strammað reglurnar, tá hendan skip- an visti seg at verða mis- brúkt, og úrslitið er, at út- gjaldanin á hesi konto í hesum ári er farin niður í eina helvt.

Vaksa almanna- veitingarnar skjótari enn figgjarglógini?

Siðan royndir Dagblaðið at prógva, at almanna- veitingarnar vaksa skjót- arei enn figgjarglógini. Og hetta verður gjørt við at leggja samlaðu veitingar- nar hjá landi og stati sam- an og at samanbera hesi tøl við okkara figgjarglóg. Á hendan hátt verður »prógvað«, at almanna- veitingar í % av figgjarglógini eru øktar frá 33 til 43%. Hetta er ein marg- háttligur máti at rokna uppá. Tað ber ikki til at sammeta tøl, sum lutvist ikki hava samband við hvørt annað. Vit kunnu bert fáa eina rætta mynd við at sammeta samlaðu almannaveitingarnar við samlaðu útreiðslurnar hjá stati og landi. Og tá verður myndin hendan: